

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม
People's Participation in Khok Yai Community Forest Management
Wapi Pathum District Maha Sarakham Province

ทนงศักดิ์ ปัตสินธุ์^{1*}, วาริต ราศรี² และนุจรี ใจประนบ³

Thanongsak Patsin^{1*}, Warit Rasri² and Nutjaree Chaipranop³

^{1,2,3}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2,3}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

*Corresponding Author Email: thanongsak170226@gmail.com

Received: 24 May 2025

Revised: 9 June 2025

Accepted: 13 June 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชน 2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่ตั้งอยู่รอบบริเวณป่าชุมชนโคกใหญ่ของอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 372 คน ที่ได้มาจากการใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (1973) แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบ 2-Stage Sampling ซึ่งเป็นวิธีที่ประชากรแต่ละหน่วยมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กัน เพื่อเป็นการกระจายกลุ่มตัวอย่างและครอบคลุมในแต่ละจังหวัด ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิโดยการกำหนดสัดส่วนแล้วใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าสถิติค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.27) 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ควรสร้างจิตสำนึก จัดอบรมให้ความรู้ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อบังคับและจัดระเบียบการใช้ป่าชุมชน และแผนพัฒนาการจัดการป่าชุมชนร่วมกันทุกภาคที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การจัดการป่าชุมชน, ป่าชุมชนโคกใหญ่

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the level of public participation in the management of Khok Yai Community Forest 2. to compare the participation in the management of Khok Yai Community Forest among people with different genders, ages, education levels, occupations, monthly incomes and lengths of residence in the community and 3. to gather recommendations regarding public participation in the management of Khok Yai Community Forest in Wapi Pathum District Maha Sarakham Province. This research is quantitative. The research instrument used is a questionnaire. The sample group consists of 372 residents living around the Khok Yai Community Forest area in Wapi Pathum District Maha Sarakham Province. The sample size was determined using Taro Yamane's formula (1973) and the sampling was conducted using a 2-stage sampling method, which ensures that each unit in the population has an equal chance of being selected, helping to distribute the sample across the study area and ensure provincial representation. The researcher applied stratified random sampling by determining proportional quotas and then using simple random sampling within each stratum. The data collected from the questionnaires were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation. For comparative analysis, the t-test and F-test. The research findings revealed that 1) The overall level of public participation in the management of Khok Yai Community Forest in Wapi Pathum District Maha Sarakham Province, including all specific aspects, was at the highest level ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.27) 2) A comparison of public participation in the management of Khok Yai Community Forest showed that participation levels differed significantly by gender at the 0.05 level of statistical significance. However, no statistically significant differences were found in participation based on age, education level, occupation, monthly income, or duration of residence in the community and 3) Recommendations for enhancing public participation in the management of Khok Yai Community Forest include promoting awareness and a sense of responsibility, organizing training and educational programs, installing public signs to communicate rules and regulations, and developing a community forest management plan in collaboration with all relevant sectors.

Keywords: Participation, Community Forest Management, Khok Yai Community Forest

บทนำ

นโยบายของรัฐบาลถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดวิธีการหรือรูปแบบในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละพื้นที่ตามแต่ละช่วงสมัย การเรียกร้องสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้โดยวิธีต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อให้รูปแบบการจัดการป่าไม้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่และเหมาะสมสภาพพื้นที่ในแต่ละท้องถิ่น โดยในแง่ของทางด้านการกฎหมายนั้น พบว่า การจัดการป่าต้องเป็นรูปแบบที่ถูกยอมรับของผู้คนในแต่ละชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการป่ามีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่จึงมีการกำหนดรูปแบบเฉพาะของแต่ละชุมชน ซึ่งเรียกว่า “ป่าชุมชน” ขึ้นมาเพื่อนำมาใช้กำหนดเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการป่าในพื้นที่ของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของชุมชนและการ

มีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้เป็นผู้จัดการป่าในพื้นที่ชุมชนของตนเอง เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้คนในชุมชนได้ร่วมกันดูแล อนุรักษ์ รักษา และฟื้นฟูพื้นที่ชุมชนของตนย่อมจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการป่าและเกิดใช้ประโยชน์ต่อชุมชนอย่างที่สุด สำหรับรูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโดยส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น เพื่อการบริโภค โดยพืชพันธุ์อาหารที่ใช้ในการบริโภคจะขึ้นอยู่กับความเชื่อ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม การกิน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพึ่งพาป่าไม้ ลักษณะการอยู่อาศัยของชุมชนแต่ละท้องถิ่นและวิธีการที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ การจัดการป่านอกจากจะดำเนินการโดยชุมชนควรมีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนทั้งจากภาครัฐ และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ พร้อมกำหนดกฎระเบียบ กติกาชุมชน เพื่อเป็นการดูแลและรักษาป่าร่วมกันในชุมชนนั้น ๆ (เดือนภา ภูทอง, 2561) ถ้ากล่าวถึงพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยเมื่อแยกเป็นจังหวัด ปี พ.ศ. 2561 – 2566 พบว่า เนื้อที่ป่าไม้ของกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ (ร้อยเอ็ด, ขอนแก่น, มหาสารคาม, กาฬสินธุ์) มีพื้นที่เปลี่ยนแปลงทุกปี

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญ โดยกรมป่าไม้ได้ร่วมกับนักวิชาการและภาคส่วนต่าง ๆ ผลักดันร่างกฎหมาย เพื่อให้การจัดการทรัพยากรป่าไม้ดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2562 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อให้ชุมชนและภาครัฐได้ร่วมกันดำเนินการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนในรูปแบบของป่าชุมชน โดยชุมชนสามารถจัดการและใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนภายใต้รูปแบบการจัดการป่าชุมชนด้วยคณะกรรมการ 3 ระดับ คือ คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนระดับจังหวัด และคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) และสืบเนื่องจากการประกาศให้ป่าโคกใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ พ.ศ. 2522 ซึ่งมีสถานะเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จังหวัดมหาสารคาม มีมติให้ป่าโคกใหญ่อยู่ภายใต้ความดูแล และรับผิดชอบของสำนักงานที่ดินอำเภอนาโพธิ์ ป่าชุมชนโคกใหญ่ ประกอบด้วย ป่าโคกต่าง ๆ ได้แก่ โคกหนองโจด โคกดอนหัน โคกแปะ โคกตุ้งใหญ่ โคกป่าผีหลอก เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้ว จึงเรียกว่า ป่าโคกใหญ่ เป็นป่าเบญจพรรณ หรือป่าเต็งรัง พื้นดินในป่าเป็นทราย บางแห่งเป็นกรวด ลูกกรัง มีพืชจำพวกต้นไม้ และหญ้าที่สำคัญอยู่ 136 ชนิด มีสัตว์ป่าอยู่กว่า 61 ชนิด มีพืชหลายชนิดที่ ใกล้จะสูญพันธุ์ เช่น สะแบง ค้อ ส้มกบ และหมากแงว เป็นต้น ป่าชุมชนโคกใหญ่มีพื้นที่ราว 4,000 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่จำนวน 5 ตำบล 19 หมู่บ้าน และมีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอนาโพธิ์ จังหวัด มหาสารคาม โดยมีชุมชนตั้งอยู่รอบ ๆ ป่าโคกใหญ่ จำนวน 14 หมู่บ้าน (ก้องเกียรติ เต็มจำนวน, 2565, น.77) ในอดีตความอุดมสมบูรณ์ของป่าโคกใหญ่ ทำให้ป่าแห่งนี้เป็นแหล่งอาหาร แหล่งใหญ่ของทั้งคน และสัตว์ ชาวบ้านรอบป่ารวมทั้งชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียงอื่น ๆ ใช้ประโยชน์มา เป็นระยะเวลายาวนานเพื่อเอื้อปัจจัย 4 ทั้งอาหาร ยาสมุนไพร ไม้ใช้สอย ใช้ทำที่อยู่อาศัย และเป็นที่ ในการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งนอกจากหามาเพื่อยังชีพแล้ว ยังสามารถนำไปขายสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและชุมชนได้ โดยการนำเอาผลผลิตที่เก็บได้นั้นไปขายตามหมู่บ้านและอำเภอลำภูเขียง อาทิตี เห็ด ไข่มดแดง ผักป่า และผักหวาน โดยผักหวานป่าที่เก็บได้ส่วนมากจะนำไป ประกอบอาหารในครัวเรือนและบางส่วนนำไปจำหน่ายที่ตลาดสดในอำเภอนาโพธิ์และตลาดสด บ้านหนองแวง ในเมืองมหาสารคามเป็นหลัก (ก้องเกียรติ เต็มจำนวน, 2565, น.79-80) เมื่อการเข้ามาใช้ประโยชน์จากป่าของชาวบ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งมีทั้งชาวบ้านที่อยู่รอบป่าและผู้คนในตำบล อำเภอกอฉกที่ออกไป เมื่อมีคนเข้ามามากขึ้นก็เริ่มมีปัญหาสภาพป่าพื้นที่ไม่ทันกับการใช้ประโยชน์ ผลผลิตจากป่าลดจำนวนลง จนเป็นที่มาของการพยายามฟื้นฟูสภาพป่าของผู้คนที่รักษาป่า โดยการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการป่าชุมชน และแม้การทำงานของคณะกรรมการดังกล่าวจะยังผลให้สภาพป่าฟื้นสภาพคืนมาในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังประสบปัญหาจิตสำนึกร่วมของชาวบ้านที่อยู่รอบป่าซึ่งยังไม่เพียงพอ จึงยังคงมีการใช้ป่าโดยไม่คำนึงถึงความ

ยั่งยืน ขุด ทำลาย ต้นสมุนไพร ตัดต้นไม้ไปทำฟืนถ่านจำนวนมาก และการไม่สามารถสำรวจหรือกำหนดบริเวณแนวเขตที่ชัดเจนระหว่างพื้นที่ป่ากับพื้นที่ใช้ประโยชน์ของประชาชนได้จึงก่อให้เกิดปัญหาการบุกรุกเรื่อยมา โดยจากขบวนการเคลื่อนไหวในการต่อต้านการทำนาเกลือ ส่งผลเป็นทางการมากขึ้นเมื่อรัฐบาลได้ประกาศให้มีการยกเลิก และให้มีการยุติธรรมการทำนาเกลือทั้งจังหวัดมหาสารคาม แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้ปัญหาของการทำนาเกลือยุติลง แต่ปัญหาของการตัดไม้ทำลายป่าและการบุกรุกป่าชุมชนโคกใหญ่ยังมีปรากฏให้เห็นเหมือนเดิม

ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผู้วิจัยในฐานะซึ่งเป็นนักวิชาการในพื้นที่ซึ่งมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอนาทม จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ขาดการอนุรักษ์และการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและชุมชนรวมทั้งระหว่างองค์กร อนุรักษ์และชาวบ้านอย่างต่อเนื่องและขาดการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงต้องการจัดการป่าชุมชนที่เริ่มตั้งแต่การค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา การวางแผนและดำเนินงาน การปฏิบัติงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอนาทม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอนาทม จังหวัดมหาสารคามที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอนาทม จังหวัดมหาสารคาม

การบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Cohen, J. M. and Uphoff, N. T., 1981)

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2551) ระบุว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และยังคงอาจเป็นการปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ในบั้นปลาย และได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเริ่มต้นจากการเข้าร่วม กิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อง ๆ เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน การมีส่วนร่วมยังอธิบายได้ในหลายมิติทั้งในแง่ของมิติความลึกทั้งในเชิงกว้าง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อออกแบบในการค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา การวางแผนและดำเนินงาน การปฏิบัติงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

2. แนวคิดการจัดการป่าชุมชน

Cohen, J. M. and Uphoff, N. T (1981) มองว่า ป่าชุมชนเป็นการสะท้อนให้เห็นการยอมรับศักยภาพของชุมชนในด้านการจัดการป่าชุมชนอีกด้วย เนื่องจากป่าชุมชนเป็นสาธารณสมบัติ (Common Property) คือ ในขณะที่เอกชนสามารถตัดสินใจใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของตนเองได้ตามความต้องการแต่การตัดสินใจใด ๆ เกี่ยวกับสาธารณสมบัติ จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากบุคคลหลายฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสาธารณสมัตินั้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอในการจัดการสาธารณสมบัติ ได้แก่ การที่ปัจเจกบุคคลมักใช้ประโยชน์จากสาธารณสมัตินั้นอย่างเต็มที่เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งมักส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของคนอื่นจึงจำเป็นที่กลุ่ม หรือชุมชนที่ร่วมกันเป็นเจ้าของต้องสร้างกลไกในการให้คุณให้โทษทางสังคมขึ้นมา (Social Sanction) เพื่อกำหนดพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลแต่ละคนไม่ให้ใช้ประโยชน์จากสาธารณสมัตินั้นมากจนสร้างความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น ๆ

ปาดิศา คงสมจิตต์ (2558) ได้ให้ความสำคัญของป่าชุมชน ไว้ว่าป่ามีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ รวมทั้งเหล่าสรรพสัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลาย ตลอดจนพืชพรรณนานาชนิดที่เรียงรายอยู่ตามธรรมชาติท่ามกลางผืนป่าอันกว้างใหญ่คุณค่าอันบ่อนกอนันต์ที่มีต่อสิ่งมีชีวิตทั้งปวงล้วนสืบเนื่องมาจากป่าหรือป่าไม้ทั้งสิ้น

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2563) ได้ให้ความสำคัญของป่าชุมชน ไว้ว่า ป่าไม่มีคุณค่าและความสำคัญที่ให้ประโยชน์แก่มนุษยชาติทั้งทางตรงและทางอ้อมเนกประการ โดยเฉพาะประโยชน์ทางอ้อมนั้นน้อยคนนักที่จะเห็นความสำคัญ บางทีอาจจะไม่รู้หรือคิดไม่ถึงซึ่งความจริงแล้ว ประโยชน์ทางอ้อมมีไม่น้อยไปกว่าประโยชน์ทางตรง

สรุปได้ว่า การจัดการป่าชุมชน หมายถึง การสะท้อนให้เห็นการยอมรับศักยภาพของชุมชนในด้านการจัดการป่าชุมชน เพื่อการดำเนินการตั้งแต่การค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา การวางแผนและดำเนินงาน การปฏิบัติงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลเพื่อไปสู่อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่ตั้งอยู่รอบบริเวณป่าชุมชนโคกใหญ่ของอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคามจาก 5 ตำบล 20 หมู่บ้าน จำนวน 5,369 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่ตั้งอยู่รอบบริเวณป่าชุมชนโคกใหญ่ของอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคามจาก 5 ตำบล 20 หมู่บ้าน จำนวน 372 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, p.727-728) แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบ 2-Stage Sampling ซึ่งเป็นวิธีที่ประชากรแต่ละหน่วยมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กัน เพื่อเป็นการกระจายกลุ่มตัวอย่างและครอบคลุมในแต่ละจังหวัด ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนแล้วใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำ

แบบสอบถามพบผู้เชี่ยวชาญและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อความ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น.70) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และการหาค่าจำแนก ด้วยวิธี Item-total Correlation และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) เป็นรายด้านและทั้งฉบับ การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ ใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient Alpha) ค่าความเชื่อมั่น (Alpha) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .512

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยกับผู้นำของแต่ละชุมชนเพื่อชี้แจงรายละเอียดในการวิจัยให้ได้รับทราบ แล้วนำแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและรื้อกลับทันที เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นในแต่ละรายจนครบตามจำนวนที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ที่มีเพศแตกต่างกันใช้การทดสอบด้วย t-test (Independent Samples) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนแตกต่างกันใช้การทดสอบด้วย F-test (One-way ANOVA) และ 4) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการสรุปประเด็น นำมาแจกแจงความถี่ในแต่ละประเด็น แล้วนำเสนอด้วยการพรรณนาความ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบโดยการทดสอบด้วย t-test (Independent Samples) และการทดสอบด้วย F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลปรากฏตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้าน

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา	4.51	0.29	มากที่สุด
2	ด้านการวางแผนและดำเนินงาน	4.53	0.28	มากที่สุด
3	ด้านการปฏิบัติงาน	4.52	0.28	มากที่สุด
4	ด้านการรับผลประโยชน์	4.61	0.24	มากที่สุด
5	ด้านการติดตามและประเมินผล	4.57	0.26	มากที่สุด
รวม		4.54	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.27) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.24) 2) ด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.26) 3) ด้านการวางแผนและดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.28) 4) ด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.28) และ 5) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.29) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคามที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคามที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน สามารถจำแนกผลตามตารางที่ 2-7 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านที่มีเพศแตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่	เพศชาย		เพศหญิง		t	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา	4.50	0.27	4.51	0.29	.405	.686
2. ด้านการวางแผนและดำเนินงาน	4.52	0.28	4.52	0.28	.095	.925
3. ด้านการปฏิบัติงาน	4.56	0.26	4.49	0.29	2.167	.031*
4. ด้านการรับผลประโยชน์	4.62	0.21	4.61	0.25	.458	.648
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	4.57	0.27	4.57	0.26	0.65	.948
โดยรวม	4.55	0.26	4.54	0.27	0.755	.647

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามที่มีเพศต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านที่มีอายุแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	.181	4	.045	.534	.771
	ภายในกลุ่ม	31.072	367	.085		
	รวม	31.253	371			
2. ด้านการวางแผนและดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	.173	4	.043	.539	.707
	ภายในกลุ่ม	29.483	367	.080		
	รวม	29.656	371			
3. ด้านการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	.152	4	.038	.468	.759
	ภายในกลุ่ม	29.843	367	.081		
	รวม	29.996	371			
4. ด้านการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	.427	4	.107	1.797	.991
	ภายในกลุ่ม	21.815	367	.059		
	รวม	22.243	371			
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.072	4	.018	.248	.911
	ภายในกลุ่ม	26.451	367	.072		
	รวม	26.523	371			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.089	4	.022	.909	.458
	ภายในกลุ่ม	8.970	367	.024		
	รวม	9.059	371			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามที่มีอายุต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม และเป็นรายด้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	.072	4	.018	.212	.932
	ภายในกลุ่ม	31.181	367	.085		
	รวม	31.253	371			
2. ด้านการวางแผนและดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	.191	4	.048	.596	.666
	ภายในกลุ่ม	29.465	367	.080		
	รวม	29.656	371			
3. ด้านการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	.284	4	.025	.414	.799
	ภายในกลุ่ม	29.712	367	.060		
	รวม	29.996	371			
4. ด้านการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	.100	4	.025	.354	.841
	ภายในกลุ่ม	22.143	367	.072		
	รวม	22.243	371			
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.102	4	.025	.354	.841
	ภายในกลุ่ม	26.421	367	.072		
	รวม	26.523	371			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.115	4	.029	1.182	.318
	ภายในกลุ่ม	8.944	367	.024		
	รวม	9.059	371			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านที่มีอาชีพแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	.259	4	.065	.768	.547
	ภายในกลุ่ม	30.993	367	.084		
	รวม	31.253	371			
2. ด้านการวางแผนและดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	.427	4	.107	1.340	.255
	ภายในกลุ่ม	29.229	367	.080		
	รวม	29.656	371			
3. ด้านการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	.519	4	.130	1.616	.170
	ภายในกลุ่ม	29.477	367	.080		
	รวม	29.996	371			
4. ด้านการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	.047	4	.012	.194	.942
	ภายในกลุ่ม	22.196	367	.060		
	รวม	22.243	371			
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.169	4	.042	.590	.670
	ภายในกลุ่ม	26.353	367	.072		
	รวม	26.523	371			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.103	4	.026	1.056	.378
	ภายในกลุ่ม	8.956	367	.024		
	รวม	9.059	371			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	.504	4	.101	1.199	.309
	ภายในกลุ่ม	30.749	367	.084		
	รวม	31.253	371			
2. ด้านการวางแผนและดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	.310	4	.062	.774	.569
	ภายในกลุ่ม	29.346	367	.080		
	รวม	29.656	371			
3. ด้านการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	.662	4	.132	1.651	.146
	ภายในกลุ่ม	29.334	367	.808		
	รวม	29.996	371			
4. ด้านการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	1.091	4	.218	3.777	.002
	ภายในกลุ่ม	21.151	367	.058		
	รวม	22.243	371			
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.075	4	.016	.219	.954
	ภายในกลุ่ม	26.444	367	.072		
	รวม	26.523	371			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.163	4	.033	1.341	.246
	ภายในกลุ่ม	8.896	367	.024		
	รวม	9.059	371			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม และเป็นรายด้านที่มีระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	.164	4	.041	.484	.747
	ภายในกลุ่ม	31.089	367	.085		
	รวม	31.253	371			
2. ด้านการวางแผนและดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	.552	4	.138	1.739	.141
	ภายในกลุ่ม	29.104	367	.079		
	รวม	29.656	371			
3. ด้านการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	.476	4	.119	1.479	.208
	ภายในกลุ่ม	29.520	367	.080		
	รวม	29.996	371			
4. ด้านการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	.134	4	.034	.556	.695
	ภายในกลุ่ม	22.109	367	.060		
	รวม	22.243	371			
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.462	4	.116	1.628	.167
	ภายในกลุ่ม	26.060	367	.071		
	รวม	26.523	371			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.051	4	.013	.520	.721
	ภายในกลุ่ม	9.008	367	.025		
	รวม	9.059	371			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามที่มีระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ควรให้ความรู้ในการจัดการประชุมชนโคใหญ่	18
2. ควรจัดอบรมในการจัดการประชุมชนโคใหญ่อย่างสม่ำเสมอ	26
3. ควรจัดระเบียบการใช้ประโยชน์จากประชุมชนโคใหญ่ในแต่ละหมู่บ้าน	12
4. ควรจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ประชุมชนโคใหญ่ร่วมกับชาวบ้าน	7
5. ควรจัดทำแผนพัฒนาการจัดการประชุมชนร่วมกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	5
6. ควรรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้รักษาประชุมชนร่วมกันทุกชุมชน	10
7. ควรสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบประชุมชนโคใหญ่	42
8. ควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อบังคับการใช้ประโยชน์จากป่าให้ทุกฝ่ายได้รับทราบ	20

จากตารางที่ 8 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ควรสร้างจิตสำนึก จัดอบรมให้ความรู้ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อบังคับและจัดระเบียบการใช้ประชุมชน และแผนพัฒนาการจัดการประชุมชนร่วมกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.27) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.24) 2) ด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.26) 3) ด้านการวางแผนและดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.28) 4) ด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.28) และ 5) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหา ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.29) ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ทวีพันธ์ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการประชุมชนดงมัน ตำบลค้อเหนือ อำเภอมืองยโสธร จังหวัดยโสธร พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนดงมัน มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาข้อพบว่าด้านที่มีการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รองลงคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านที่พบว่ามีมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

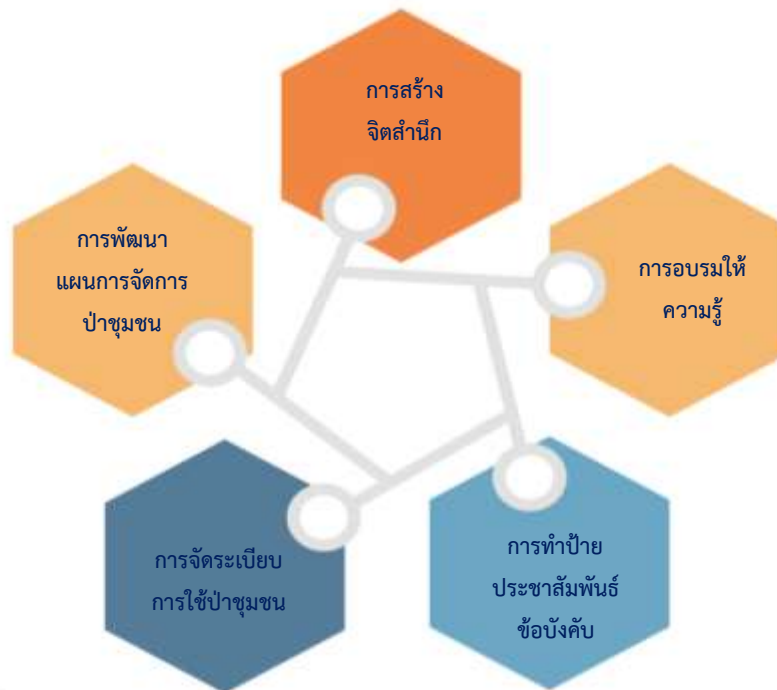
2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโคใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับศรีประไพ คุ้มศัตรา (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประชุมชน: ศึกษากรณีตำบลช่องสะเดา อำเภอมืองกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ควรสร้างจิตสำนึก จัดอบรมให้ความรู้ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อบังคับและจัดระเบียบการใช้ป่าชุมชน และแผนพัฒนาการจัดการป่าชุมชนร่วมกันทุกภาคที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับรณกฤต จักรเงิน (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนอง ตำบลศรีชะเกษ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่า ควรจัดสร้างแหล่งน้ำบริเวณป่าชุมชน เช่น ฝายชะลอน้ำ ควรมีแหล่งน้ำบริเวณหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่ออาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้ราษฎรจะได้มีเวลาในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานป่าชุมชนมากขึ้น หน่วยงานของรัฐควรช่วยสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำแนวกันไฟ การลาดตระเวนตรวจตราดูแลป่าชุมชน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่า รวมทั้งไม่ให้เกิดผลกระทบที่จากปัญหาไฟป่าและหมอกควัน หน่วยงานของกรมป่าไม้ ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้แก่ราษฎรในพื้นที่ ด้านการปลูกต้นไม้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้น หน่วยงานราชการที่ส่งเสริมให้ความรู้ในด้านป่าชุมชน ควรเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อค้นพบทางวิชาการ หรือองค์ความรู้ใหม่

ได้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย การสร้างจิตสำนึก การจัดอบรมให้ความรู้ การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อบังคับ การจัดระเบียบการใช้ป่าชุมชน และการแผนพัฒนาการจัดการป่าชุมชนร่วมกันทุกภาคที่เกี่ยวข้อง ตามแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ (ทองศักดิ์ บัดสินธุ์, 2567)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการจัดตั้งกองทุนในระดับชุมชนสำหรับการดูแล รักษา อนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่โดยองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรหลักในการของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

1.2 ควรมีความร่วมมือในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่เป็นเครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบลหรืออำเภอ รวมทั้งพื้นที่ที่มีเขต ป่าติดต่อกัน เพื่อประสานงานกับเครือข่ายป่าชุมชนของตำบลอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นการทำให้การอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่อย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน เด็กและเยาวชน สถานศึกษาได้เข้ามีส่วนร่วมตั้งแต่การค้นหาค้นหาปัญหาและกำหนดเป้าหมาย ของการพัฒนาการมากกว่าการเข้าร่วมโครงการที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดขึ้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โคกใหญ่อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนระหว่างอื่น ๆ ใกล้เคียงเพื่อหารูปแบบ การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามที่เหมาะสมต่อไป

2.2 ควรศึกษาความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษา และชุมชนในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ของ ประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

2.3 ควรศึกษาบทบาทและแนวทางของภาครัฐในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ ของประชาชนอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

ก้องเกียรติ เต็มจำนวน. (2565). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม.

(วิทยานิพนธ์). สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เดือนนภา ภูทอง. (2561). การจัดการป่าชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะและจารีตประเพณี ท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2551). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปานิศา คงสมจิตต์. (2558). ความสำคัญของป่าไม้. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2568, จาก <https://rae.mju.ac.th/openFile.aspx?id=OTkyMjc>

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2563). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.

รณกฤต จักรเงิน. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนอง ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัด น่าน. (วิทยานิพนธ์). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). ฉบับพิเศษ. เล่ม 136 ตอนที่ 71ก.

- ศรีประไพพร คุ่มคัตรา. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: ศึกษากรณีตำบลช่องสะเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 1(3), 59-68.
- สมศักดิ์ ทวีนนท์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนดงมัน ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร. (วิทยานิพนธ์). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation*. New York: Cornell University Press.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 2nd ed. New York: Harper. and Row.